

De norbertijnen, eeuwenoude hervormingstraditie

In 1120 stichtte Norbertus in het dal van Prémontré bij Laon een nieuwe orde van reguliere kanunniken, premonstratenzers of norbertijnen geheten. Tussen 1120 en zijn overlijden in 1134 stichtte hij heel wat nieuwe instellingen of vernieuwde hij reeds bestaande kapittels en kloosters, meestal met de hulp van de wereldlijke macht, in casu plaatselijke graven, hertogen e.a. De nieuwe orde koesterde niet de strenge opvattingen van de cisterciënzers van Bernardus van Clairvaux, een tijdgenoot van Norbertus. Zij wou wel gedisciplineerde en oprecht religieus geïnspireerde abdijen. Immers, vele van de toenmalige talrijke kapittels namen het allemaal zo nauw niet. Er was dus nood aan hervorming.

Vooraf in het hertogdom Brabant kende Norbertus succes. Niet minder dan negen norbertijnerabdijen werden er tussen 1124 en 1140 opgericht, o. a. de Sint-Michielsabdij (Antwerpen, 1124), Averbode, Tongerlo, Grimbergen, Ninove, Heilisse en Park. In 1129 schonk Godfried met de baard (1095-1139), hertog van Brabant, zijn "park" of jachtdomein langs de Molenbeek in het Vinkenbos aan van Laon afkomstige norbertijnen voor de oprichting van een nieuwe abdij. De stichting werd in 1131 bekrachtigd door de prinsbisschop van Luik. Kerkelijk behoorde het grootste deel van het hertogdom Brabant immers tot het bisdom Luik, aartsbisdom Keulen.

Rijkdom en invloed

In de eeuwen daarop groeide de abdij uit tot een belangrijk religieus en economisch centrum, eigenares van uitgestrekte landerijen en grote landbouwexploitaties o. a. te Heverlee, Bertem, Vossem en Sluizen (Ecluse in Waals Brabant), om maar enkele plaatsen te noemen. In Sluizen bezat zij het hof van Waechem, in het Waals Cour de Wahanges, een van de grootste hoevecomplexen van Waals Brabant en terecht geklasseerd als patrimoine immobilier exceptionnel de la Région Wallonne. In Kessel-Lo bezat zij de "Vrijheid van het Lo", wat ongeveer samenvalt met de Platte-Lo, Koetsweg, Trolieberg, Tiggelweg en Boven-Lo.

De abdij beperkte zich niet tot het strikte kloosterleven (gebed, studie en handenarbeid). Ook pastorale zorg interesseerde haar. Zo verwierf zij kort na haar stichting een aantal parochies: Tervuren, Vossem, Lubbeek, Werchter, korbeek-Lo, Sint-Pietersrode en Eerken (Archennes). het beheer van deze parochies verhoogde in aanzienlijke mate haar inkomsten.

Op politiek vlak was de abt van de Parkabdij een van de 12 Brabantse abten die tot het einde van de 18e eeuw lid waren van de Staten van Brabant, een hoofdzakelijk raadgevend orgaan dat de vorst in zijn bestuur bijstond.

Eind 18e eeuw werd de abdij door de Franse revolutionairen afgeschaft, alhoewel enkele religieuzen in de abdij konden blijven wonen. In 1835 kende de abdij een nieuwe start, zodat in tegenstelling tot de teloorgang van vele andere abdijen in die van Park de traditie nauwelijks onderbroken werd. Tot op de dag van vandaag is zij niet alleen als gebouwencomplex maar ook als norbertijngemeenschap blijven bestaan.

Concentrische cirkels

De Parkabdij (Uit brochure De Toekomst van een rijk verleden)

Anders dan de vele andere abdijcomplexen in het Leuvense is de abdij van Park vrijwel ongeschonden bewaard gebleven. Enkel een paar bijgebouwtjes (één van de twee watermolens, de bakkerij en de brouwerij) zijn verdwenen. Mede dankzij het feit dat de abdijomgeving toevallig tussen twee samenlopende spoorweglijnen is komen te liggen werd de oprukkende stad tegengehouden. Als een groene wig dringt het abdiydomein zich nu in de sterk verstedelijkte omgeving. Via bruggetjes over de spoorwegen kan de gestresseerde stedeling nu onderduiken in een stukje agrarisch landschap. In het Zuiden wordt deze groene driehoek begrensd door de rij van vier in elkaar overlopende visvijvers, waardoor de abdijsite een gesloten geheel vormt.

In het middelpunt van die driehoek bevindt zich de kern van de abdij. Om tot die kern door te dringen passeert men door 3 zones, elk gemarkeerd door een imposante poort: een buitenste zone met tuinen en boomgaarden, een tussenzone, waar zich eertijds de economische activiteit afspeelde en kern, waar nog steeds het religieuze leven voortleeft. Deze concentrische cirkels maken een tocht van verinnerlijking mogelijk: van de bonte wirwar van het stadsleven naar rust, meditatie en contemplatie. Om het unieke karakter van de site te vrijwaren werd recent ook de heuvel ten Zuiden van de abdij beschermd. In deze heerlijke omgeving zouden de parkheren rustig kunnen blijven voortboeren, ware het niet dat paters helaas niet eeuwig meegaan en nieuwe roepingen uiterst schaars zijn.

Afvloeiing en reconversie

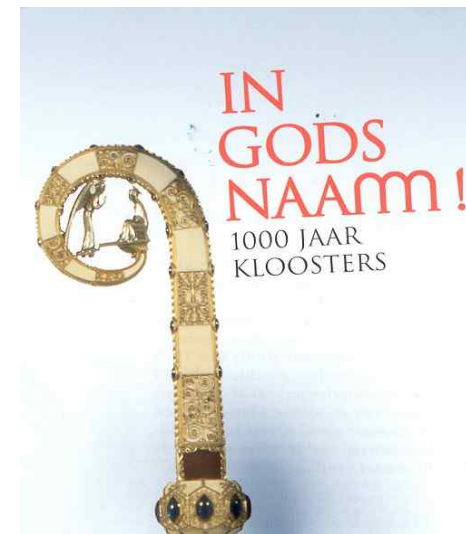
Momenteel zijn er nog negen parkheren, waarvan er drie in de abdij wonen. Enkele paters kunnen zo'n groot complex niet in stand houden. Zij werden al geholpen door de Vrienden van abdij van Park. Die onderhouden bijvoorbeeld de vijvers, maar sporen ook verdwenen glasramen uit het kloosterpand op en kopen die indien mogelijk aan om ze op hun oorspronkelijke plaats terug te plaatsen. Maar om de abdijsite en haar unieke sfeer voor de toekomst te vrijwaren was er meer nodig. Er werd een masterplan uitgewerkt.

Daarin duiken ook woorden als marketing en product placement op. Wie vreest dat de site in een soort religieus pretpark omgevormd zal worden, hoeft niet bang te zijn. De "reconversie" wordt begeleid door het bedrijf Sien bvba, dat onder andere ook de herbestemming van de abdij van Herckenrode bij Hasselt in goede banen leidde. Die zwaar gehavende site heeft dankzij doordachte, subtiele ingrepen terug haar religieuze ziel hervonden en vormt weer een eenheid. In de abdij van Park is de religieuze vlam nooit uitgedoofd. Men is trouwens vast besloten een norbertijneraanwezigheid in de Parkabdij te behouden, de abdij blijft abdij.

Een draaischijf in het nieuwe concept wordt het locutorium of spreekhuis. Dit gebouw naast de ingang van de kerk was de plaats waar bezoekers met de paters contact konden hebben. Het kloosterpand was immers verboden zone voor buitenstaanders. Heel toepasselijk wordt het spreekhuis nu onthaalcentrum voor het Museum voor Religieuze Kunst en Cultuur, dat in de kern van de abdij zal worden ondergebracht. Om aan de noden van de moderne bezoeker te kunnen voldoen, moet het spreekhuis grondig heringericht worden. Onder andere sanitair is onontbeerlijk.

Omdat dat moeilijk in de historische ruimtes bleek in te passen, heeft men ervoor geopteerd om, onder begeleiding van een archeoloog, een diepe kelder onder het gebouw uit te graven. Hoewel de abdijsite gemakkelijk met het openbaar vervoer bereikbaar is, zullen vele bezoekers uiteraard met de auto komen. Ook de aanleg van een nieuw parkeerterrein is dus onontbeerlijk. Dat komt er aan de rand van de site. Om de rust te vrijwaren wordt het hele abdijsite autovrij. Fietsers mogen er wel door.

In Gods naam

Uit Folder '1000 jaar kloosters'

Het nieuwe museum voor religieuze kunst opent weldra zijn deuren met de tentoonstelling *In Gods naam*. Deze tentoonstelling presenteert de merkwaardige geschiedenis van het kloosterleven: vanaf het ontstaan van de eerste kloosterordes, de enorme groei ervan in de middeleeuwen, tot de vorm waarin de kloosters vandaag de dag bestaan. Aan de hand van kunst- en gebruiksvoorwerpen krijgt men inzicht in het dagelijks leven in kloosters. Verder komen de beweegredenen om in het klooster in te treden en de belangrijkste dagtaken van de kloosterlingen aan bod en krijgt men een overzicht van de verschillende kloosterorden. De rondrijzende tentoonstelling heeft in de abdij van Park zijn laatste halte. Een aantal van de tentoongestelde stukken, onder andere een grote abdijsmaquette, zullen opgenomen worden in de permanente tentoonstelling van het nieuwe Museum voor Religieuze Kunst en Cultuur.